

Fredagskronikken

Bård Harstad, professor ved Økonomisk institutt, Universitetet i Oslo.

Alexander Cappelen

Ola Kvaløy

Katrine Løken

Simen Markussen

Mari Rege

Karen H. Ulltveit-Moe

Bård Harstad Vi trenger en politikk for konflikten mellom klima og naturvern

Det er tiltagende konflikter mellom natur og klimahensyn. Hvordan sørger vi for at balansen blir rett?

● **De fleste** er enige om at vi må redusere vårt konsum av fossile energikilder og at fornybare energikilder må erstatte deler av konsumet. Av fornybare energikilder er det solenergi som ligger best an globalt, mens andre teknologier, som vindkraft, synes mer aktuelt i nord.

Dessverre er både økonomer og politikere dårlig rustet til å gjette på teknologiske vinnere. Det er nok av eksempler på politiske satsingsområder som ikke har vært liv laga. Teknologer, investorer, og markedsaktører er bedre rustet til å snuse seg frem til de mest effektive løsningene. Oppgaven til samfunnsøkonomer og politikere er å innstille og innføre regulering og incentiver slik at markedsaktørers beslutninger sammenfaller med dem som best for hele samfunnet.

Konflikten klima vs. miljø er interessant fordi vi møter «negative eksternaliteter» uansett hva vi gjør. En «negativ eksternalitet» er en uheldig og utilsiktet bivirkning som markedsaktørene selv ikke tar hensyn til. Fossile brensler bidrar til klimændringer, mens vindmøller på land på-

virker friluftsliv og villmark. Gode beslutninger tar hensyn til alle typer eksternaliteter.

For at konsumenter og produsenter skal ta hensyn til hvordan fossile brensler påvirker klimaet trenger vi en pris på klimagasser. I Europa har vi kvotemarkeder og CO₂-avgifter. Begge deler betyr at det blir satt en pris på klimagasser. Prisen vil øke etter hvert som Parisavtalen implementeres.

Ideelt sett bør eksternalitetene ved vindkraft reflekteres på tilsvarende måte.

For det første trengs en avgift som reflekterer verdi av tapt natur. Avgiften bør variere med naturområdet som påvirkes (på samme måte som hytteutbyggere og skogbrukere bør betale slike naturavgifter).

For det andre kan vi høste deler av profitten med en grunnrenteskatt. Ett selskaps vindmøller forhindrer jo andre fra å ha vindmøller samme sted.

For det tredje bør det vektlegges at utbygging av natur (og spesielt villmark) er irreversibelt. Dersom vi forventer å lære mer om verdiene og lønnsomheten av vindkraft over tid får vi en opsjonsverdi av å vente eller gå gradvis frem med å eksperimentere med utbygging.

Ligner den ideelle reguleringen på den vi har?

→ Utbyggere betaler ingen naturavgift, på tross av at regjeringsutnevnte Grønn Skattekommisjon foreslo en naturavgift i 2015, og på tross av at vannkraftverk betaler naturressursskatter til kommuner og fylkeskommuner.

→ Kommuner har heller ikke mulighet til å kreve direkte kompensasjon for tapte verdier (utover eiendomsskatt). Så lenge de ikke får en slik mulighet, kan det enten bli store lokale konflikter, slik vi nå ser på Frøya, eller hestehandler i gråsonen der kommuner får finansiert lysløyper og varmestuer.

→ Vindkraftselskaper betaler ingen grunnrenteskatt. Vannkraftselskaper, derimot, skatter 35,7 prosent av grunnrenteinntekten.

→ Istedenfor skatter og avgifter mottar utbyggere subsidier i form av gunstige avskrivningsregler, oppgradert kraftnett, og grønne sertifikater.

→ Grønne sertifikater er en type subsidie som tildeles over femten år så lenge utbyggingen skjer innen 2021, da ordningen avvi-

kles. Tidsfristen motiverer forhastet heller enn gradvis og forsøksvis utbygging.

Det europeiske kvotemarkedet (og andre CO₂-avgifter) vil i seg selv redusere etterspørselen etter fossile brensler og øke etterspørselen etter alternative energikilder. I tillegg reguleres altså vindkraft med subsidier heller enn naturavgifter. De doble incentivene kan føre til mer utbygging enn det vi er tjent med.

Ett motargument er at de norske og europeiske CO₂-prisene neppe er høye nok til å reflektere den globale kostnaden av fossile brensler.

Om CO₂-prisene er for lave (av politiske årsaker, for eksempel), kan en nest best løsning være å subsidiere alternativene. I så fall bidrar vår nasjonale vindkraftsatsing til et globalt offentlig gode på

en måte som kan (og bør) sammenlignes med tiltak som regnskogsatsingen og oljeutvinningsreduksjon i Arktis.

Ett annet motargument er at subsidier hjelper umoden teknologi til å utvikles og bli konkurransedyktig. Imidlertid importerer vi det meste av møller og turbiner fra utlandet og landbasert vindmølleteknologi er nå nokså moden.

Subsidieargumentet passer derfor bedre for havbaserte vindmøller: Denne teknologien er fortsatt umoden og kan i større grad basere seg på norsk marin teknologi fra oljealderen. Med litt utvikling vil møller til havs snart kunne utkonkurrere de vi nå fylles vår natur med.

Hverken økonomer eller politikere er skodd til å gjette på teknologiske vinnere. Vår oppgave er å utforme regulering og incentiver slik at private beslutninger sammenfaller med dem som er best for samfunnet som helhet. Det gjøres ikke nå.

De doble incentivene kan føre til mer utbygging enn det vi er tjent med

→ Mer debatt side 42-43

↑ Subsidieargumentet passer bedre for havvindmøller. Den teknologien er fortsatt umoden og kan basere seg på norsk marin teknologi fra oljealderen, skriver kronikkforfatteren. Foto: Gunnar Blöndal

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen
Telefon: 22 00 10 59
Sentralbord: 22 00 10 00
Epost: debatt@dn.no

Hovedinnlegg/kronikk:
Inntil 4500 tegn med mellomrom
Underinnlegg/replik:
Inntil 1500 tegn med mellomrom
Legg ved portrettfoto

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.